

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Pohledávky za majetkovou podstatou

Insolvenční zákon rozlišuje pohledávky za majetkovou podstatou na vzniklé po zahájení insolvenčního řízení nebo vyhlášení moratoria a pohledávky vzniklé po úpadku.

„Charakteristickým rysem pohledávek za majetkovou podstatou je, že vznikly nejpozději po vyhlášení moratoria (jež předcházelo zahájení insolvenčního řízení), zpravidla však po zahájení insolvenčního řízení nebo po rozhodnutí o úpadku.“[\[1\]](#)

Pohledávky za majetkovou podstatou vzniklé po zahájení insolvenčního řízení nebo po vyhlášení moratoria jsou:

- a. náhrada hotových výdajů a odměna předběžného správce; to neplatí, byl-li předběžný správce ustanoven insolvenčním správcem,
- b. náhrada nutných výdajů a odměna likvidátora dlužníka jmenovaného soudem a správce podniku dlužníka za součinnost poskytnout předběžnému správci nebo insolvenčnímu správci,
- c. náhrad nutných výdajů a odměna členů a náhradníků věřitelského výboru,
- d. náhrada zálohy na náklady insolvenčního řízení, jestliže ji v souladu s rozhodnutím insolvenčního soudu zaplatila jiná osoba než dlužník,
- e. pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria ze smluv podle § 122 odst. 2[\[2\]](#),
- f. pohledávky věřitelů z úvěrového financování[\[3\]](#).

Pohledávky za majetkovou podstatou vzniklé po rozhodnutí o úpadku jsou:

1. hotové výdaje a odměna insolvenčního správce,
2. náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty,
3. náhrada nutných výdajů a odměna likvidátora[\[4\]](#), osoby v postavením obdobném postavení likvidátora a odpovědného zástupce za činnost prováděnou po rozhodnutí o úpadku,
4. náhrada hotových výdajů a odměna znalce ustanoveného insolvenčním soudem za účelem ocenění majetkové podstaty,
5. daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na veřejné zdravotní pojištění,
6. pohledávky věřitelů ze smluv uzavřených osobou s dispozičním oprávněním, s výjimkou smluv uzavřených dlužníkem po schválení oddlužení,
7. pohledávky věřitelů ze smluv, které se podle tohoto zákona považují za smlouvy, jejichž splnění osoba s dispozičními oprávněními neodmítla, jestliže se týkají plnění poskytnutého věřiteli dlužníku po zahájení insolvenčního řízení; to neplatí pro pohledávky, které se týkají plnění poskytnutého věřiteli za trvání oddlužení,
8. pohledávky věřitelů odpovídající právu na vrácení plnění ze smluv, které se podle tohoto zákona považují za smlouvy, jejichž splnění osoba s dispozičními oprávněními odmítla, jestliže se týkají plnění poskytnutého věřiteli dlužníku v době od zahájení insolvenčního řízení do dne, kdy podle tohoto zákona nastaly účinky odmítnutí; to neplatí pro pohledávky, které se týkají plnění poskytnutého věřiteli za trvání oddlužení,
9. úroky podle § 171 odst. 4[\[5\]](#),
10. náhrada hotových výdajů osob, které poskytly insolvenčnímu správci součinnost,
11. další pohledávky, o nichž tak stanoví tento zákon. [\[6\]](#)

Obě skupiny pohledávek lze hradit kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení po zjištění úpadku, je-li to podle stavu majetkové podstaty možné.

Další pohledávky jsou uvedeny „i na dalších místech IZ [tak např. dle § 60 odst. 3 může věřitelský výbor při své činnosti využívat služeb právních, ekonomických a jiných specializovaných odborníků a náklady, které tím členům nebo náhradníkům věřitelského výboru vzniknou, lze hradit se souhlasem insolvenčního soudu z majetkové podstaty s tím, že jde o pohledávku za majetkovou podstatou; dle § 108 odst. 5, nejde-li o dlužníka, může osoba, která zaplatila zálohu na náklady insolvenčního řízení, uplatnit její náhradu v insolvenčním řízení jako pohledávku za majetkovou podstatou; dle § 163 odst. 3 je náhrada nákladů incidenčního sporu zvláštní pohledávkou, na kterou se nevztahuje § 170 písm. f); dle § 202 odst. 1 se náklady ve sporech o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek vzniklé insolvenčnímu správci hradí z majetkové podstaty; dle § 239 odst. 2, skončí-li incidenční spor úspěchem insolvenčního správce, mohou věřitelé, kteří poskytli zálohu, požadovat její náhradu jako pohledávku za majetkovou podstatou; dle § 252 odst. 2 je náhrada nutných výdajů zmocněnce a přiměřená odměna za jeho činnost pohledávkou za majetkovou podstatou; dle § 253 odst. 4 jsou pohledávky druhého účastníka smlouvy o vzájemném plnění z pokračování smlouvy po prohlášení konkursu pohledávkami za majetkovou podstatou, aj.].“[\[7\]](#)

„Vznikla-li pohledávka správce daně vůči dlužníku v době po rozhodnutí o úpadku, uplatní se jako tzv. pohledávka za majetkovou podstatou dle ust. § 168 odst. 2 písm. e) IZ vůči osobě s dispozičním oprávněním, tj. vůči insolvenčnímu správci, jestliže byl na dlužníka prohlášen konkurs, nebo vůči dlužníku, jestliže bylo dlužníku povoleno oddlužení či reorganizace (případně také v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka). Pro určení okamžiku vzniku daňové pohledávky, a tedy určení, zda pohledávka vznikla v době před, nebo po rozhodnutí o úpadku, je rozhodný okamžik vzniku konkrétní daňové povinnosti dlužníka (§ 3 DŘ).“[\[8\]](#)

„Pohledávka vzniklá po rozhodnutí o úpadku dlužníka z titulu přeplatku na dávce pěstounské péče není pohledávkou za majetkovou podstatou ve smyslu ust. § 168 odst. 2 písm. e) insolvenčního zákona. Veřejnoprávní pohledávka, která vznikla po rozhodnutí o úpadku dlužníka, není ve smyslu ust. § 168 odst. 2 písm. e) insolvenčního zákona daní, poplatkem nebo jiným obdobným peněžitém plněním jen proto, že ve smyslu § 2 odst. 3 písm. b) daňového řádu se pro účely daňového řádu rozumí daní peněžité plnění, pokud zákon stanoví, že se při jeho správce postupuje podle daňového řádu.“[\[9\]](#)

„Pohledávky za majetkovou podstatou se nepřihlašují u insolvenčního soudu, ale uplatňují se s účinností od 1. 1. 2014 přímo u osoby s dispozičními oprávněními k majetkové podstatě. Do této doby zákon ukládal, aby tyto pohledávky byly bez ohledu na to, jaký byl zvolen způsob řešení úpadku, uplatňovány u insolvenčního správce.“[\[10\]](#)

Pokud nejsou pohledávky za majetkovou podstatou osobou s dispozičním oprávněním uspokojeny, může se věřitel domáhat jejich splnění žalobou podanou proti osobě s dispozičním oprávněním, přičemž nejde o incidenční spor. Náklady, které vzniknou insolvenčnímu správci v takové sporu, se hradí z majetkové podstaty, pokud nevznikly zaviněním správce nebo náhodou, která se mu přihodila.

„Ve skutečnosti, že žaloba na určení pravosti a výše pohledávky byla zamítnuta pro předčasnost z důvodu neurčitého popěrného úkonu insolvenčního správce, nelze bez dalšího spatřovat zavinění insolvenčního správce ve smyslu § 202 odst. 2 IZ.“[\[11\]](#)

„V případě, kdy je úpadek dlužníka řešen konkursem, zákonodárce favorizuje pohledávky za majetkovou podstatou i z hlediska jejich pořadí při uspokojení v rámci konkursu, jelikož v [§ 305](#) odst. 1 InsZ ukládá insolvenčnímu správci, aby ještě před vydáním rozvrhového usnesení uspokojil

všechny dosud nezaplacené pohledávky, které lze uspokojit kdykoli v průběhu konkursu, tedy i pohledávky za majetkovou podstatou. K vydání rozhodnutí o pořadí úhrady nebo o poměrné úhradě pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim naroveň postavených podle § 305 odst. 2 InsZ může insolvenční soud přistoupit až po schválení konečné zprávy. Je tomu tak proto, že k vydání tohoto rozhodnutí lze přistoupit až po schválení konečné zprávy, jelikož pouze na základě schválené konečné zprávy, která obsahuje náležitosti dle § 302 odst. 2 InsZ, je možné posoudit, zda bude v insolvenčním řízení realizován rozvrh, anebo zda bude zbývající výtěžek zpeněžení mezi věřitele rozdělen postupem dle § 305 odst. 2 InsZ. V konečné zprávě jsou totiž obsaženy nejen údaje o majetkové podstatě a způsobu jejího zpeněžení, ale současně i výčet pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim naroveň postavených, včetně údajů o tom, které z nich a v jakém rozsahu již byly v rámci insolvenčního řízení uspokojeny.“[\[12\]](#)

Věřitelé těchto pohledávek nemají hlasovací právo.[\[13\]](#)

Pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou

Pohledávkami postavenými na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou jsou:

a) pracovníprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců[\[14\]](#) [\[15\]](#), pokud zákon ohledně některých z nich nestanoví jinak,

b) pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví,

c) pohledávky státu - Úřadu práce České republiky za náhradu mzdy vyplacené zaměstnancům a za prostředky odvedené podle zvláštních právních předpisů a pohledávky státu - správce daně vzniklé na základě povinnosti provést opravu odpočtu daně v případě reorganizace nebo povinnosti provést opravu odpočtu daně v případě nedobytné pohledávky podle zákona upravujícího daň z přidané hodnoty[\[16\]](#),

d) pohledávky účastníků z penzijního připojištění se státním příspěvkem,

e) pohledávky věřitelů na výživném ze zákona[\[17\]](#),

f) náhrada nákladů, které třetí osoby vynaložily na zhodnocení majetkové podstaty, mají-li z toho důvodu proti dlužníku pohledávku z bezdůvodného obohacení,

g) pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria vyhlášeného před zahájením insolvenčního řízení ze smluv podle § 122 odst. 2, bylo-li insolvenční řízení zahájeno ve lhůtě 1 roku od zániku moratoria,

h) další pohledávky, o kterých tak stanoví tento zákon.

Není-li dále stanoveno jinak, pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku.[\[18\]](#)

V případě, že v majetkové podstatě není dostatek finančních prostředků na úhradu všech pohledávek podle § 168 a 169 IZ, je nutno přednostně hradit tyto pohledávky v pořadí určeném podle § 305 odst. 2 IZ.

„Pravidlo stanovící, že se pohledávky postavené na roveň pohledávkám za podstatou hradí kdykoliv po rozhodnutí o úpadku, neznamená, že by tyto pohledávky musely či měly být uhrazeny ihned po svém vzniku. Mezní moment pro uspokojení neuspokojených pohledávek postavených na roveň pohledávkám za podstatou je okamžik před podáním návrhu na rozvrhové usnesení. Na rozdíl od pohledávek za podstatou (§ 168) se insolvenční správce nevystavuje možné odpovědnosti za

neuhrazení těchto nároků dle § 37, neboť úprava pohledávek postavených na roveň pohledávkám za podstatou v tomto ustanovení absentuje.“[\[19\]](#)

Pokud insolvenční správce neuspokojí tyto pohledávky v plné výši a včas, může se věřitel domáhat jejich splnění žalobou podanou proti insolvenčnímu správci, přičemž nejde o incidenční spor.[\[20\]](#)

Pokud by takováto pohledávka byla uplatněna přihláškou, nemůže být zařazena na přezkumné jednání a řádně přezkoumána, neboť tyto pohledávky nepodléhají režimu přezkumného jednání[\[21\]](#).

V pochybnostech, zda pohledávka uplatněná věřitelem je pohledávkou za majetkovou podstatou nebo pohledávkou postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, insolvenční soud uloží věřiteli i bez návrhu, aby do 30 dnů podal u insolvenčního soudu žalobu na určení pořadí uplatněné pohledávky. Žalovaným je vždy insolvenční správce. V opačném případě se věřitelovo podání považuje za přihlášku pohledávky a uspokojení pohledávky jako pohledávky za majetkovou podstatou nebo pohledávky postavené jí na roveň je v insolvenčním řízení vyloučeno.[\[22\]](#)

V případě pohledávky z titulu výživného se i dluh na běžném výživném, který vznikl po zjištění úpadku, považuje za pohledávku podle § 169 odst. 1 písm. e) IZ, nikoli za nový dluh podle § 418 odst. 2 IZ.[\[23\]](#)

Věřitelé těchto pohledávek nemají hlasovací právo.[\[24\]](#)

Mgr. Bc. Milan Horák,
asistent soudce
Krajský soud v Ústí nad Labem

e-mail: MHorak@ksoud.unl.justice.cz

[\[1\]](#) Usnesení Nejvyššího soudu, sp.zn. 29 NSČR 16/2011, ze dne 30.11.2011

[\[2\]](#) Smlouvy na dodávku energií a surovin, zboží a služeb, které ke dni vyhlášení moratoria trvaly alespoň po dobu 3 měsíců

[\[3\]](#) Viz samostatná kapitola

[\[4\]](#) Nařízení vlády č. [351/2013](#) Sb.

[\[5\]](#) Úročení zajištěných pohledávek v případě zpeněžení majetkové podstaty jedinou smlouvou

[6] § 168 odst. 1 a 2 IZ

[7] Komentář k § 168 platný ke dni 1.1.2018, ASPI

[8] Fabian Pavel, Specifika uplatnění daňových pohledávek v insolvenčním řízení

[9] Rozsudek Nejvyššího soudu, sp.zn. 29 ICdo 23/2016, ze dne 27.3.2018

[10] Komentář k § 168, C.H.Bcck

[11] Usnesení VS Olomouc, sp.zn. 12 VSOL 76/2016, ze dne 2.11.2016

[12] Komentář k § 168, C.H.Beck

[13] § 51 odst. 4 IZ

[14] Půjde tedy zejména o mzdové nebo platové nároky, odměny za pracovní pohotovost, odstupné, nároky zaměstnanců na náhradu škody, nároky na odměny z dohod apod.

[15] Usnesení VS v Praze sp. zn. KSUL 43 INS 2736/2008, 1 VSPH 258/2008-P76-8, ze dne 22.1.2009: "Pokud zaměstnanci dlužníka uplatňují nároky vzniklé z pracovního poměru, zákon jim přiznává, a to bez ohledu na jejich vlastní procesní aktivitu v řízení, postavení osob, které pohledávku uplatnily vždy minimálně ve výši plynoucí z účetnictví dlužníka, popřípadě jeho evidence. Pracovněprávní pohledávky uvedené v § 169 odst. 1 písm. a) InsZ se nepřihlašují, nepřichází v úvahu zkoumat, zda věřitel, který takovou pohledávku přesto přihlásil, podal její přihlášku včas."

[16] V případě pohledávek státu zastoupeného Úřadem práce, kdy se jedná o nárok na náhradu mzdy vyplacené zaměstnancům a za prostředky odvedené podle zvláštních právních předpisů, tedy nejen podle zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, má zařazení těchto nároků do kategorie pohledávek postavených naroveň pohledávkám za majetkovou podstatou své opodstatnění. Podle § 11 odst. 3 zákona č. 118/2000 Sb. přechází na Úřad práce ČR do výše vyplacených a odvedených peněžních prostředků mzdový nárok zaměstnance, který má vůči zaměstnavateli. Úřad práce následně tuto mzdovou pohledávku uplatňuje v insolvenčním řízení, popřípadě je-li rozhodnuto o insolvenčním návrhu jinak, vymáhá plnění žalobou.

[17] Podle stanoviska Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. Cpjn 204/2012, ze dne 19.10.2016 se pohledávka výživného po splatnosti neúročí; s účinností od 28.2.2017 byl však novelizován občanský zákoník tak, že nově vložený § 921 odst. 2 OZ úrok z prodlení přiznává

[18] § 169 odst. 1 a 2 IZ

[19] Komentář k § 169 platný ke dni 1.11.2019, ASPI

[20] § 203 odst. 4 IZ, věta první

[21] § 189 IZ

[22] § 203a IZ

[23] Usnesení VS Praha, sp.zn. KSUL 77 INS 242/2010, 2 VSPH 195/2012, ze dne 14.5.2012

[24] § 51 odst. 4 IZ

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenci – judikurní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura](#)